

SERRA DE BUSA

Solsonès

L'altiplà de Busa és un sinclinal de conglomerat, entre els rius Aigua d'Ora a llevant i Cardener a ponent amb les serres de Bastets, Llungots i Valielles al nord, envoltat d'impressionants cingleres per totes bandes. De relleu planer, com correspon a un altiplà, s'alça pel vessant nord on el coronen els serrats de La Llebre, El Cogul, el Capolat i el Capolatell.

No fou fins mitjans del segle passat que va obrir-se la primera pista. Fins llavors solament era possible accedir-hi per corriols, camins de bast i algun camí carreter que superaven les cingleres a través de diversos graus escampats pels quatre punts cardinals. Son aquests antics camins i graus, ara solament transitats per excursionistes, els que aprofitarem en els diferents recorreguts a peu que podem fer per un indret on les abruptes formes de la roca conglomerada li atorguen una singular bellesa.

Al Pla de Busa solament hi resta un mas habitat de forma permanent: el Rial. Al segle XIV n'hi havia disset i a primeries del XX, en restaven cinc, amb una seixantena d'ànimes, a redós de la parròquia de Sant Cristòfol una esglésiola ben conservada, originària del segle XI i totalment reformada l'any 1758.

El caire de talaia inexpugnable, va fer del Pla de Busa un bastió militar durant la Guerra del Francès i les carlinades. El mariscal Luis de Lacy, Capità General de Catalunya, aconsellat pel coronel solsoní Francesc X. Cabanes i Escofet, va escollir Busa com a campament d'instrucció i rereguarda segura. S'hi arribaren a concentrar fins a 8.000 homes, allotjats en barraques de fusta. Entre 1811 i 1812 es fortificaren, amb murs i talaies de defensa, els punts més febles com els graus de la Guàrdia i de la Creu, on encara hi resten alguns vestigis. Aquests treballs foren projectats pel matemàtic i geògraf Agustí Canellas i Carreres, de qui es conserva un mapa de Busa. Per ell sabem que al Cingle de la Creu hi havia instal·lat un telègraf òptic i que Ca l'Artiller era un polvorí.

Però de tota aquesta història militar, el que més ha conservat la memòria popular és l'esperó del Capolatell, conegut per la Presó de Busa. Separat de la cinglera per un profund esvoranc, s'hi accedia per una passarel·la de fusta (avui de ferro). Aïllat per parets verticals i clivellat de profundes esquerdes, fou destinat com a presó dels soldats napoleònics. La llegenda narra que alguns, en no poder resistir-ho, es llançaven al buit cridant "Mourir á Búsa et resurgir á Paris". També diu que els llops que rondaven pels verals de Casa Llobeta feien la resta.

El que segueixen son dos itineraris circulars per accedir a la serra per llevant i per ponent i que conflueixen al Serrat del Cogul, el punt més alt. Poden donar-nos una visió força completa d'un indret imprescindible per a qualsevol muntanyenc.

De Sant Lleir de la Vall d'Ora al Pla de Busa i el Cogul per l'escala i retorn per Sant Pere de Graudescales

Distància	17,5 km
Desnivell acumulat	984 m
Nivell de dificultat	moderat
Data	6 de juliol de 2014
Cartografia	Editorial Alpina. Vall de Lord (1:25000)
Punts per a GPS	http://ca.wikiloc.com/wikiloc/view.do?id=7259124

Aquest itinerari recorre bona part del Cingle de Busa. A l'anada és ben senyalitzat. No així a la tornada, però tots els encreuaments i camins confluents estan ben reflectits al mapa. I el camí, allà on no és ben fressat, o és senyalitzat o molt evident (tram de la carena).

A banda de que transcorre per cingleres (desaconsellable dons per a qui pateixi fòbia a l'alçada) els únics obstacles son l'accés a la Balma del Xalet (optatiu), pas aeri protegit amb sirga i un grau equipat amb una sòlida escala vertical de 6

metres, seguida per un curt tram de graons i passamà de cable, sense exposició al buit.

Si ens interessa podem allargar-lo visitant el Capolatell o Presó de Busa.

Accés.

Per la C-26 (Berga-Solsona), entre els punts quilomètrics 119 i 120, prenem la carretera que s'endinsa a la vall seguint el curs del riu Aigua d'Ora. Deixem el vehicle prop de Sant Lleir, a l'espai destinat a aparcament que hi ha a la dreta de la carretera.

Diversos penells informatius i monument a Guifré el Pelòs.

Sant Lleir (752 m)

Fins al Pla de Busa seguirem l'itinerari nº 1 (1). Ben senyalitzat amb indicadors a les cruïlles i estaques de continuïtat.

Pel costat del Museu de la Vall d'Ora, travessem el riu pel pont medieval. A l'altre cap passem pel costat del molí de ca l'Ambrós i ens enfilem al mas del Pujol que creuem pel mig (1).

Passat el mas penem la pista a l'esquerra i a la propera bifurcació pel ramal de la dreta creuant la barrera. La deixem al cap de poc per un camí a l'esquerra (indicador).

Atenym l'antic camí de bast de Vall d'Ora a Busa que seguirem, anant a l'esquerra (indicador), enfilant-nos en fort pendent per la Canal d'Orriols.

Un nou indicador ens senyala el corriol que, per la dreta, ens acosta en 10' a la Balma del Xalet. El camí ressegueix una lleixa del cingle, protegint alguns trams amb sirga.

Balma del Xalet (950 m)

Pel seu difícil accés i situació dominant sobre la vall, fou utilitzada durant la Guerra Civil per emboscats. Un penell n'explica els detalls.

Retornem al camí de la canal per continuar pujant fins atènyer una pista que prenem a mà esquerra (2).

A l'esquerra, com situat en una balconada sobre el cingle, ha can Orriols. Just passat, continuem a mà dreta pel camí de bast que deixem pocs metres més amunt, en una nova bifurcació (indicador), per anar a l'esquerra pel camí de l'escala (3).

Camí amunt passem per la ben condicionada font del Regueret i poc més enllà, a la balma de cal Cabreró, revoltem 90º a l'esquerra per encarar-nos al grau de l'escala.

Escala de Busa (1200 m)

Rètols indicadors. Una sòlida escala de 6 metres, seguida per un tram esglaonat protegit amb un cable, supera la cinglera pel grau de can Orriols i ens enfila al pla.

Un cop a dalt anem a buscar el fil del cingle a l'alçada del mirador de Bertolina, on hi ha un penell d'orientació.

Continuem, ben guiats per estaques, el camí ran de cingle, abocant-nos-hi de tant en quan, per contemplar-ne els formidables espadats. A la dreta, al bell mig del pla i entre prats de pastura hi ha la casa de la Bertolina, restaurada i condicionada com a allotjament rural.

Solament abandonem el fil del cingle per superar el Torrent Moré. El deixem més enllà a l'alçada del mas mig enrunat de ca l'Artiller, per endinsar-nos cap al pla, anant a passar entre la casa (dreta) i un transformador (esquerra) en un tram on el traç del camí és confós. Marxem vers el NW fins atènyer la pista a l'alçada dels Colls.

El Colls (1335 m)

Cruïlla de camins ben indicada. Prenem la pista a mà dreta en direcció a Casa Vila i el Capolatell. L'abandonem per retornar-hi, primer a mà dreta per visitar l'església

de Sant Cristòfol i després a l'esquerra per la font de Busa (o de l'Espedreguer) fins a Casa Vila.

Casa Vila (1357 m)

Veí del Rial, fou un dels darrers masos habitats. Continuem per la pista en direcció al Capolatell, però l'abandonem 100 metres més enllà per un poc definit corriol a mà dreta, senyalitzat amb una estaca. Voregem una feixa per sobre del mas i comencem a enfilarnos a la carena, en moderat pendent, guiats per fites i senyals escadussers de pintura.

Atenyem la carena en un collet on anem a l'esquerra enfilant-nos per camí evident fins al Serrat del Cogul.

Serrat del Cogul (1526 m)

Punt més alt de la serra. Bon mirador de la Vall de Lord. A l'horitzó, de ponent a llevant, podem albirar la Serra d'Aubeng, el Puig Sobirà, Port del Comte, el Verd, Pedraforca, Ensija i els Rasos de Peguera. Per migdia abastem fins a Montserrat. Retornem al collet.

Canal de Casa Vila (1465 m)

Per l'esquerra puja el camí de Trasserra que supera el cingle per la canal. Anem a la dreta per enfilarnos al Serrat de la Llebre. A partir d'aquí, malgrat que el camí es desdibuixa en algun tram, no ens separem del caire del cingle fins al grau de les Collades. Abans d'arribar-hi creuem al camí obert a la roca del grau de Vilamala i continuem en la mateixa direcció (SE).

Grau de les Collades (1289 m)

Per on passa al pla la pista de l'obaga. La seguim, baixant a mà esquerra, fent llaçades en fort pendent. En una colzada deixem a mà dreta (estaques) el camí de bast (3).

Les Collades (1213 m)

Atenyem la pista que, per l'esquerra baixa a Vilamala i Valielles i, per la dreta, pel Castellot, ve d'Orriols (2).

La creuem i a l'altra banda, prenem a mà dreta un corriol, senyalitzat amb una fita que baixa pel marge dret de la Rasa de les Collades. Més avall s'eixampla en que deuria ser una antiga pista de treure fusta. Quan es bifurca, anem a l'esquerra fins a sortir ran de cingle. Per la dreta retornaríem a la pista de les Collades, al peu del Castellot.

Grau de ca l'Esguerrat (1050 m)

Tenim una vista a vol d'ocell de la vall d'Ora sobre Sant Pere. Baixem fort a buscar la rasa de la Canal de Sant Pere, quan hi som anem a la dreta. I a la propera bifurcació continuem pel ramal de la dreta (el de l'esquerra puja al grau de Valielles).

Sant Pere de Graudescales (830 m)

Església romànica d'una sola nau, amb planta de creu llatina, erigida el segle XII i restaurada els anys 60 i 80. Declarada be cultural d'interès nacional.

Seguim la pista vers el S fins al pont on l'abandonem per continuar pel camí del marge dret del riu d'Ora, passant per la Font de l'Auba.

A l'alçada de Cal Teixidor i cal Guirre creuem a l'altre marge i retornem a Sant Lleir.

(1) El Pujol ocupa el lloc on al segle IX hi havia el Castell d'Ora.

(2) Aquesta pista recorre de sud a nord el peu del cinglera. Amb gran marrada, per la dreta mena fins a les Collades.

- (3) El camí de bast entre Orriols i les Collades pel peu del Turó de l'Escala Vella, estalvia la marrada que fa la pista pel del Castellot.

De les Cases de Posada al Serrat del Cogul pel Grau de l'Areny amb retorn per la Canal de Casa Vila

Distància	13,2 km
Desnivell acumulat	853 m
Nivell de dificultat	moderat
Data	5 d'agost de 2014
Cartografia	Editorial Alpina. Vall de Lord (1:25000)
Punts per a GPS	http://ca.wikiloc.com/wikiloc/view.do?id=7487356

L'itinerari proposat ens permet recórrer les cingleres nord-occidentals de Busa, visitar el Capolatell, més conegut com la Presó de Busa, i pujar al Cogul, punt culminant de la serra. Ens ocuparà una matinal.

Els camins, poc senyalitzats, son en general ben fressats i solament cal estar atent a alguna cruïlla. No cal grimpar, ni hi trobarem passos exposats.

Tant podem fer-la en un sentit com en l'altre. Però recomanem en sentit contrari a les busques del rellotge: pujant pel vessant més solell i retornant per l'obaga.

Accés.

A la dreta de la C 462 entre Solsona i Sant Llorenç de Morunys, per l'embassament de la Llosa del Cavall, hi ha una zona d'aparcament a l'alçada de l'alberg de Les Cases Baixes (Cases de Posada). Un cartell indica l'inici del camí a Casa Llobeta i Busa.

Cases de Posada (825m)

Un corriol ben fressat, senyalitzat per una estaca de fusta (1), puja fort en direcció SE entremig d'un bosc de pins, roures, blades, boixos i ginebres. Aquest és el tipus de vegetació que ens acompanyarà la major part del camí, excepte algunes fagedes que trobarem a les obagues sota el Cogul i la Canal de Casa Vila.

Quan abastem el marge dret de la torrentera que baixa del grau de l'Areny, fem un gir de 90° per encarar el grau de Casa Llobeta i seguim en direcció NE. Aviat trobem parets de pedra seca, marges d'antics camps de conreu que ens indiquen la presència del primer mas, Casa Llobeta, en estat semi ruïnós, que deixem a mà esquerra. L'ermita romànica de Sant Iscle i Santa Victòria, igualment en lamentable estat, és a la vora.

Continuem camí fent un gir de 90° a la dreta vers el SE, anant a passar sota les ruïnes de casa Capdevila i la filferrada d'una feixa on s'hi ha plantat alzina tofonera, que deixem també a mà esquerra.

Atenyem el camí del Coll d'Arques, pista que puja des de la carretera de la Llosa del Cavall. La seguim 160 m a l'esquerra i l'abandonem (fites) per anar a la dreta on, en pocs metres, n'abastem una altre paral·lela i secundària.

Bifurcació (1030m)

Als peus de la cinglera ponentina del Capolatell. El camí de retorn conflueix en aquest punt on, una estaca i fites, senyalen un imprecís camí que, poc més enllà, queda ben definit (1).

Prenem la pista secundària (probablement per treure fusta) a mà dreta vers el S virant a SE tot resseguint el peu del cingle fins que continua per un corriol ben fressat on passem per sota les Baumes de l'Areny, al peu del cingle meridional del Capolatell.

Revoltem la clotada, atenyem la llera de la Rasa de l'Areny i enfilem el grau homònim fins a sortir a una pista que prenem a mà esquerra vers el SE. La deixem 250 m més enllà per fer un gir de 90° a l'esquerra, seguint un poc definit camí

(fites) que s'enfila vers el N pel entremig del bosc de Casa Vila, fins al camí homònim.

Camí de Casa Vila (1350m)

Ben definit, anem a l'esquerra (2). Passem per sota del mirador de la Creu del Capolat (que visitarem de tornada) on vers el W i en 20' ens plantem al Capolatell.

El Capolatell (1316m)

Travessem la passarel·la metàl·lica i ben aviat atenyem la punta de la cinglera. Bona talaia de la Vall de Lord i el pantà de la Llosa del Cavall. A migdia de l'esperó hi ha l'avenc del Capolatell. De fet tota la mola està clivellada de profundes esquerdes, l'avenc s'enfonsa 115 m.

Retornem a la Creu del Capolat on hi ha un bon mirador i una taula d'orientació (3). Continuem per un poc definit camí (fites) que s'enfila vers l'E i proper al cingle, fins al Roc de Mitdia (4).

Revoltem la Canal de les Gralles i, carenejant, sempre propers al cingle, abastem el punt culminant de la serra.

Serrat del Cogul (1526m)

Punt més alt de la serra de Busa. A banda de la Vall de Lord, a l'horitzó, de ponent a llevant, podem albirar la Serra d'Aubeng, el Puig Sobirà, Port del Comte, el Verd, Pedraforca, Ensija i els Rasos de Peguera. Per migdia abastem fins a Montserrat.

Baixem vers el SE fins al collet de la Canal de Casa Vila on retrobem els senyals de pintura (1). Anem a l'esquerra per baixar la canal. Deixem a mà dreta el camí que puja al veí Serrat de la Llebre i continua carenejant tot el cingle.

El camí de la canal és de fort pendent. Cal estar atent a les relliscades en un curt tram de lleixa pedregosa.

Atenyem un camí transversal.

Camí del cingle (1357m)

Recorre el peu del cingle nord des d'aquest punt fins al grau de Vilamala. Anem a l'esquerra per la ufanosa obaga fins al Coll de la Vera, als peus de les agulles dels Llargots.

Continuem vers l'W, baixant per un camí de fort pendent, pedregós i aixaragallat. Entre el crestalls punxeguts dels Llargots a mà dreta i el cingle de Busa a mà esquerra. Fem, a peu de cingle, el camí invers de la carena que, més enllà, esdevé pista.

El Forat (1103m)

Abandonem la pista que, de seguir-la, en poca estona ens menaria a l'enrunada casa de Trassera.

Prenem un corriol a l'esquerra (ben fressat, rètols indicadors "Creu Capolat" i "Casa Llobeta"). Revoltem la capçalera del barranc i seguim per l'obaga de Trassera, al peu del cingle del Capolat. Deixem a mà esquerra el camí que puja a la Creu del Capolat (3) (rètol indicador) i continuem al peu del Capolatell passant pel costat de la Font de Casa Llobeta (seca) fins a retrobar pista secundària on ens hem desviat a l'anada.

- (1) També hi ha senyals de pintura grocs i verds escadussers, situats amb més bona voluntat que encert. Indiquen un itinerari entre les Cases de Posada i Casa Vila de forma que, a l'anada, els trobarem fins a la pista de Coll d'Arques i, a la tornada, entre la Canal de Casa Vila i aquest punt.
- (2) Si volem escurçar l'itinerari, saltant-nos la visita al Capolatell, podem anar a la dreta i, poc abans de Casa Vila, prendre a mà esquerra un poc definit corriol que s'enfila directament al Serrat de Cogul (estaca i senyals de pintura).

- (3) Podem escurçar l'itinerari prenent un camí que baixa cap per l'Obaga de Trasserra. Em resta per recórrer un camí que el mapa ressenya just a peu de cingle, més amunt del que hem seguit i que revolta tot el Capollatell entre la Creu del Capolat i les Baumes de l'Areny.
- (4) Ressenyat al mapa topogràfic de l'ICC com a La Llebre i Cingle del Moro.